

Jozo Ivanović

Hrvatski državni arhiv
Marulićev trg 21
Zagreb

ARHIVSKA NEOVISNOST ANKETA O POLOŽAJU ARHIVA U EUROPSKIM ZEMLJAMA¹

Vt

UDK 930.25(4)(047.31)

Izlaganje sa znanstvenog skupa

Pravni i upravni položaj arhivskih ustanova bio je predmet upitnika kojeg je pokrenuo Odbor za koordinaciju europskog programa MAV-a, a vodio ga je Hrvatski državni arhiv. Svrha je upitnika bila istražiti položaj javnih arhivskih ustanova u europskim zemljama, stupanj njihove autonomije u zaštiti spisa kao svjedočanstva o djelovanju javne uprave i u olakšavanju dostupnosti gradiva. Cilj je prvenstveno bio prikupiti podatke o formalnoj organizaciji arhivskog sustava, s naglaskom na onoj razini gdje će kontakt između arhiva i vlade vjerojatno biti najosjetljiviji i najpodložniji raznolikim interpretacijama i pogledima na ulogu arhiva u društvu. Također se tražila informacija o raspodjeli odgovornosti između arhivskih i 'nearhivskih' institucija. Stupanj centralizacije arhivske službe je prepoznat i kao čimbenik koji može utjecati na položaj arhiva unutar uprave.

Uvod

Pojmovi nepristranosti i objektivnosti duboko su ukorijenjeni u arhivskoj teoriji i praksi. Smatra se da su to svojstva dokumenata koja ih čine bitno različitim od

---

¹ Ovaj članak je napisan na osnovi upitnika o autonomiji arhiva u europskim zemljama koji je pokrenuo Europski odbor MAV-a, a proveo ga je Hrvatski državni arhiv 1998. Četrdesetpet državnih arhiva i arhivskih uprava je odgovorilo na upitnik i želio bih im izraziti zahvalnost na suradnji. Želim se zahvaliti gospodinu Patricu Cadellu na njegovoj ljubaznoj pomoći pri pripremi završne verzije ovoga izvješća.

drugih oblika zabilježenih informacija i daju im posebnu vrijednost kao sredstvima komunikacije i izvoru za istraživanje. Gubitak nepristranosti može biti ekvivalent gubitku povjerenja u pouzdanost spisa te uslijed toga i pouzdanosti samih spisa. Stoga je nužno zaštititi ove nematerijalne osobine spisa, a ne samo fizički oblik i informacije koje spis sadrži. Iz ove pretpostavke proizlazi koncept arhiva kao ustanove koja je nadležna za zaštitu spisa. Arhivi se čuvaju u društvenom, jednako kao i fizičkom okolišu i to je ono što ih čini kompleksnima, te određuje ulogu i mjesto arhivskih ustanova u društvu.

Arhivi su, također, često definirani kao ustanove u demokratskom društvu koje trebaju osigurati odgovornost i transparentnost u javnoj administraciji. U ovoj su ulozi oni čvrsto povezani s upravom kojoj služe, a u isto vrijeme stoje u opreci s nekim težnjama unutar uprave, gdje se transparentnost ponekad smatra neprikladnom. Dok su druge institucije koje omogućuju demokratski nadzor obično upravno odijeljene od objekta nadzora, arhivi imaju dvostruku funkciju po kojoj su i u službi i kontroliraju javnu administraciju, i obično su smješteni unutar nje. Uslijed toga je javni i upravni položaj arhivskih ustanova od velike važnosti za njihovu sposobnost da učinkovito obavljaju svoje funkcije, premda je to samo dio ovog složenog problema.

Upitnik ne daje svobuhvatnu sliku uloge arhiva u društvu, budući da se bavi samo pitanjem "nezavisnosti", to jest, izvorom zakonske vlasti i autoriteta u nadzoru procesa koji utječu na arhivske ustanove, a koji su formalno definirani u pravnim tekstovima i drugim propisima. Svrha upitnika nije u istraživanju kako je ova moć upotrijebljena u svakodnevnim situacijama ili da li su arhivi u obavljanju svojih funkcija suočeni s drugim, više tehničkim i organizacijskim zaprekama. Također se ne bavi veoma važnim pitanjem nadzora nad arhivima i kvalitetom njihovih usluga, koje čak može biti važnije od pravnih propisa. U svakom slučaju, neki osnovni pojmovi, uključujući arhivsku neovisnost, autonomiju i odgovornost, mogu biti i jesu tumačeni različito, budući da su više vrijednosni stavovi nego mjerljivi fenomeni. Utjecaj pravnog sustava kao cjeline, administrativne kulture i tradicije, te političkih okolnosti u pojedinim zemljama – unatoč velikoj važnosti za predmet ovog upitnika – nisu uključene, premda zaslužuju posebnu pažnju i opsežan tretman.

Uz ova ograničenja, predmet ovog upitnika je bilo:

- istražiti da li arhivske ustanove obavljaju sve osnovne arhivske funkcije, tj. da li neke od njih obavljaju, djelomično ili u potpunosti, 'nearhivske' ustanove koje nisu u okviru arhivske službe,
- istražiti koje funkcije dijele arhivske i nearhivske institucije i kako su te odgovornosti podijeljene,
- ispitati centralizaciju državnog arhivskog sustava,

- istražiti mogućnost arhivskih ustanova da kontroliraju neke aspekte uredskog poslovanja (najvažniji su vrednovanje i izlučivanje) prije nego što se gradivo preda arhivima,
- istražiti što arhivi mogu učiniti za korisnike kad postoje upravne ili pravne zapreke za korištenje spisa.

Prva se grupa pitanja odnosi na opseg nadležnosti središnje arhivske uprave i njezin položaj u odnosu na ministarstvo ili vladino tijelo koje je odgovorno za arhive, kako bi se ustanovilo da li postoji tendencija da najviše arhivsko tijelo bude unutar ili pak izvan arhivske mreže i koliki je opseg centralizacije. Budući da funkcije koje obavlja središnja arhivska uprava nisu jasno definirane, a svaka je definicija otežana ili neprimjenjiva zbog različitih uređenja u različitim zemljama, bilo je ostavljeno institucijama koje su anketirane da primijene vlastita mjerila.

Druga se grupa bavi pitanjem financiranja arhiva, tj. tko odlučuje o proračunu arhivskih ustanova i tko je odgovoran za upravljanje tim proračunom. Autonomijom u zapošljavanju osoblja, uključujući i onoga na najvišim položajima, bavi se treća grupa pitanja. Ovo se u osnovi odnosi na imenovanje ravnatelja središnje arhivske uprave i na osoblje arhiva lokalne samouprave. Drugi dijelovi upitnika istražuju stupanj nadzora nad tekućim spisima i nadležnosti arhiva kod zaštite spisa od protuzakonitog uništenja. Dostupnost klasificiranih spisa koji se čuvaju u arhivu uzeta je kao pokazatelj uloge arhiva u osiguranju dostupnosti gradiva, budući da postoji značajan sukob interesa između arhiva i uprave. Pitanje međunarodne suradnje otkriva važnost koju ona ima za državnu arhivsku službu, posebno u slučajevima arhivskih sporova.

Četrdesetpet institucija iz skoro svih europskih zemalja odgovorilo je na upitnik. Kao što je spomenuto ranije, nedostatak formalnih definicija nekih temeljnih pojmova i različita organizacija arhivskih službi ograničavaju pouzdanost kvantitativne analize, tako da prikupljeni podaci trebaju biti interpretirani stohastički. Usprkos ovom ograničenju, moguće je utvrditi neke tendencije i međuovisnosti.

1. Funkcije središnje arhivske uprave

Funkcije središnje arhivske uprave aktivnosti su koje su unutar i izvan arhivske mreže, a odnose se na utvrđivanje i provođenje arhivske politike i na nadzor arhivskog sustava. Mogu biti povjerene arhivskim institucijama, vladinu tijelu ili, što je uobičajeno, dvjema ili većem broju ustanova. Funkcije su obično podijeljene tako da ustanove, odnosno upravna tijela dijele odgovornost za istu funkciju. Arhivska politika, financiranje i tekući spisi su područja gdje arhivska ustanova obično može donositi odluke za koje nije nužno posebno odobrenje nekog vladinog tijela, koje

pak može biti mjerodavno u slučaju spora. Izvršna vlast i nadzor su obično ostavljene arhivskoj administraciji.

Tridesetpet od četrdesetpet ustanova odgovorilo je da u njihovim zemljama postoji središnja arhivska uprava. U dvadesetosam slučajeva državni arhivi su ti koji imaju ulogu središnje državne uprave, u deset slučajeva to je neko drugo upravno tijelo, a u sedam zemalja ne postoji središnja arhivska vlast. Ovo ne znači da se funkcije središnje arhivske vlasti ne obavljaju, nego da su podijeljene i da ih izvršavaju mnoge institucije, tako da niti jednu od njih arhivisti ne prepoznaju kao središnju. Ova činjenica pokazuje da ne postoji jasna podjela odgovornosti. Neki odgovori na pitanja o dostupnosti gradiva ukazuju da se ovaj problem odnosi na mnogo više od sedam zemalja.

Treba posvetiti pažnju činjenici da je tamo gdje državni arhiv ne obavlja funkciju središnje arhivske uprave, u većini slučajeva odgovorno tijelo je sama vlada, što znači da arhivska uprava nije dio nekog ministarstva. Kad su arhivi podložni ministarstvu, postoji tendencija da državni arhiv obavlja funkcije središnje arhivske vlasti. U stvari, ove funkcije su podijeljene između ministarstva i državnog arhiva. U nekim slučajevima postoji srednja razina, između ministarstva i arhiva, ali se nju često smatra dijelom arhivske uprave te je stoga tretirana kao arhiv. Podjela funkcija središnje arhivske uprave na tri razine očito se izbjegava i izgleda da nije poželjna.

Od sedam institucija, koje su izjavile da u njihovim zemljama ne postoji središnja arhivska vlast, pet je iz zemalja središnje i istočne Europe koje su nedavno prošle kroz promjene političkog sustava. Ove zemlje čine više od pola onih koje su navele da je središnja arhivska uprava neka druga institucija, a ne državni arhiv. Ovo može biti zbog različite percepcije onoga što čini središnju arhivsku vlast, ali je vjerojatno uzrokovano manje transparentnom organizacijom i podjelom odgovornosti.

Dvadesetšest institucija navelo je da je središnja arhivska uprava odgovorna za arhive svih institucija na razini države. Šest od njih su nabrojile neke iznimke, tako da samo dvadeset zemalja ima centralizirani sustav na državnoj razini. Stupanj centralizacije na razini regionalne uprave skoro je isti, dok je utjecaj središnje vlasti na lokalnu upravu nešto manje prisutan. U šesnaest zemalja postoji poseban propis za vojne arhive, u trinaest za ministarstvo vanjskih poslova i u dvanaest za ministarstvo unutrašnjih poslova. U devet su zemalja sva ova tri ministarstva izuzeta. Sedam od njih su istočne zemlje.

Dvadesetpet institucija odgovorilo je da središnja arhivska uprava ima pravo inspekcije i nadzora nad arhivima koji nisu dio državnog sustava; u dvadeset država ovo nije slučaj. Ne postoji podudarnost između organizacije arhivske uprave i postojanja prava da se obavlja inspekcija i nadzor. Iznenađujuće je da je postotak institucija koje imaju pravo inspekcije viši u zemljama bez središnje arhivske uprave kao zasebnog tijela. Osim toga, u svim ovim zemljama postoji zakonska kazna za nedo-

pušteno uništavanje arhivskog gradiva. Među zemljama koje imaju središnju arhivsku upravu kao zasebno tijelo, više od pola ih nema predviđene sankcije. Može se zaključiti kako se pravo inspekcije često shvaća kao zamjena za uspješnu vlast, ali ovaj problem zaslužuje daljnje ispitivanje.

Može se postaviti pitanje i na koji je način centralizacija arhivske uprave povezana s autonomijom arhivskih institucija. Iz odgovora na upitnik očito je da ovdje nema međuovisnosti, ali se može očekivati da će na arhive koji su organizacijski povezani sa stvarateljima gradiva više utjecati njihovi posebni interesi i potrebe.

2. Financiranje

Tridesetosam institucija odgovorilo je da u državnom proračunu postoji posebna stavka za arhive, koju određuje parlament. Između sedam zemalja gdje to nije slučaj, u četiri od njih ne postoji središnja arhivska uprava, iz čega slijedi da postojanje središnje arhivske uprave utječe na stabilnost financiranja arhiva, ali je moguće i obrnuto, da je nepostojanje od parlamenta izglasanog proračuna za arhive dovelo do zaključka da ne postoji središnja arhivska uprava.

Ako je odgovornost za upravljanje proračunom arhiva podijeljena između arhivske uprave i ministarstva nadležnog za arhive, sustav je uvijek, osim u Francuskoj, organiziran tako da državni arhiv ima funkcije središnje arhivske uprave. Dakle, ako arhivska uprava upravlja proračunom bez utjecaja ministarstva, ona je obično odvojena od državnog arhiva ili se nalazi izvan arhivskog sustava. U mnogim slučajevima to je ured unutar ministarstva, tako da je broj arhiva gdje ministarstvo nije uključeno u nadzor proračuna mnogo manji no što bi se to dalo zaključiti iz samih odgovora. Arhivima je rijetko povjereno da upravljaju proračunom sami mimo nadležnog ministarstva.

3. Zapošljavanje osoblja

U većini je zemalja rukovođenje središnjom arhivskom upravom povjereno profesionalnom arhivistu. Međutim, u 17 zemalja to nije slučaj. Dvanaest od njih su zemlje u "tranziciji". Očito se u tim zemljama ovaj položaj shvaća više kao političko ili isključivo upravno mjesto, nego profesionalno ili tehničko. U zapadnim zemljama postoji samo pet državnih arhiva gdje direktor nije profesionalni arhivist. Ova činjenica otkriva uobičajen stav vlade prema arhivima, ali ne može biti uzeta kao dokaz u pojedinačnim slučajevima političkog ili nekog drugog neprofesionalnog utjecaja na arhive. Dugoročno će, međutim, ovaj postupak arhive vjerojatno učiniti manje otpornima na takve utjecaje.

Činjenica da jedna od tri zemlje nema standarde za zapošljavanje stručnog arhivskog osoblja zaslužuje posebnu pažnju. To pokazuje da zvanje arhivista još nije,

na zadovoljavajući i jasan način, definirano nearhivistima. Sposobnost arhiva da uvedu i primjenjuju profesionalne standarde time je ograničena.

Odgovori na pitanja o tome kako se imenuje osoblje arhiva lokalne samouprave djelomično su kontradiktorni. Andora je jedina zapadna zemlja koja je odgovorila da lokalnim vlastima ne mogu postavljati lokalno arhivsko osoblje. U nekim slučajevima lokalno arhivsko osoblje dijelom imenuje samo lokalna uprava, a dijelom nakon savjetovanja sa središnjom arhivskom upravom. U nekim zemljama, čini se, lokalni arhivi ne postoje. U više od pola istočnih zemalja središnja arhivska uprava kontrolira zapošljavanje osoblja lokalnih arhiva. Istočne zemlje, budući da imaju slabije definiranu središnju upravu, imaju više utjecaja na arhivske institucije na lokalnoj razini.

Zanimljivo je da središnja arhivska uprava ima veću kontrolu nad lokalnim arhivima ako je i ona sama u sličnoj poziciji prema vladinu tijelu koje je odgovorno za arhive. Centralizacija arhivskog sustava može se držati ekvivalentnom s koncentracijom arhivskih funkcija u vladinom tijelu koje se nalaze van arhivskog sustava. To postavlja pitanje autonomije unutar državnog arhivskog sustava.

4. Uredsko poslovanje

U skoro svakoj europskoj zemlji postoje pravne odredbe koje arhivima omogućuju da provode mjere zaštite spisa koji se još uvijek nalaze kod stvaratelja. Arhiv je ustanova koja donosi konačnu odluku o tome da li će se spisi trajno čuvati ili će biti uništeni, a postoje sredstva kojima se osigurava da stvaratelj ispoštuje i provede odluku arhiva. Ako odgovori daju pravu sliku, moralo bi se zaključiti da arhivi, a ne stvaratelji, imaju konačnu odgovornost ako se spisi izgube ili unište. Međutim, komentari dodani odgovorima na ova pitanja sugeriraju da praktična raspodjela odgovornosti između arhiva i stvaratelja gradiva zaslužuje daljnju analizu. Vrijedno je istražiti kada i kako arhivi dolaze do znanja o tome da neki spisi postoje, tj. u kojem stadiju životnog ciklusa spisa oni počinju učinkovito primjenjivati svoje pravo nadzora. Ako je to predaleko od trenutka stvaranja spisa, tada treba zaključiti da su sredstva zaštite ograničena vremenom i da postoji razdoblje tijekom kojeg arhivi ne mogu spriječiti uništavanje spisa.

Dok u samo šest zapadnih zemalja postoji zakonska kazna za nedopušteno uništavanje arhivskog gradiva, samo jedna istočna zemlja nema takvu sankciju. Ovo korespondira s ranije spomenutom tendencijom da se pojačanim nadzorom nadoknađuju posljedice raspodjele nadležnosti središnje uprave između arhiva i nekih drugih tijela.

5. Predaja gradiva arhivima

Zanimljivo je da u nekim zemljama arhivi odlučuju o konačnoj sudbini spisa, ali nemaju kontrolu nad time kako ih uredi čuvaju. U osam zemalja arhivi nemaju kontrolu nad uvjetima u kojima državna tijela čuvaju spise, i u većini njih ne postoje kazne za nezakonito uništavanje spisa.

Zahtjev za predajom gradiva, zbog loših fizičkih uvjeta, karakterističan je za istočne zemlje.

6. Dostupnost klasificiranih spisa koji se čuvaju u arhivima

Tko daje dozvolu za korištenje povjerljivih spisa i na koji je način taj pristup uređen, sljedeća je tema gdje se interes arhiva razlikuje od onoga javne uprave. To je samo dio problema koji također uključuje različita ograničenja, pravila i interese povezane s dostupnosti spisa. Različita mišljenja i tradicije su očite i unutar arhivske zajednice, što upućuje na dvostruku ulogu arhiva: kao dijela javne uprave na jednoj i službe kojom se osigurava transparentnost djelovanja te uprave, na drugoj strani. Iako postoji tendencija da svi spisi, za koje nema posebnog razloga da budu nedostupni, budu dostupni javnosti bez ikakvog roka nedostupnosti, opće razdoblje nedostupnosti za sve spise još je uvijek uobičajena praksa, koja se temelji na sklonosti uprave da djeluje bez direktnog izlaganja javnosti.

Kakva god ograničenja bila, važno je da ih se nadzire. Za arhive to znači da trebaju biti u mogućnosti intervenirati kada postoji potreba korištenja spisa i gdje su razlozi radi kojih su označeni stupnjem tajnosti djelomično ili potpuno prestali postojati. U ovom slučaju arhiv predstavlja korisnike.

U većini zemalja arhivi mogu preuzeti nadzor nad povjerljivim spisima i istraživači mogu zahtijevati pristup tim spisima. Međutim, kada znamo da se neki osjetljivi spisi drže u odvojenim arhivima ili drugim institucijama, ovo pravo arhiva izgleda manje djelotvorno nego što se može zaključiti iz odgovora na ovo pitanje. Nije uvijek jasno da li arhivi, koji daju dozvolu za korištenje povjerljivih spisa, to mogu učiniti na temelju vlastite pravne nadležnosti ili im je tu nadležnost prepustio sam stvaratelj. U šest zemalja arhivi su jedine institucije koje daju dopuštenje za korištenje povjerljivih spisa koje čuvaju, u dvadeset zemalja je potrebno njihovo prethodno mišljenje, a u šest slučajeva arhivi nisu uopće uključeni. Procjena odgovora mora uzeti u obzir i neke druge faktore, kao što su propisi o dostupnosti gradiva, pravna sredstva dostupna osobi koja traži pristup klasificiranim spisima itd.

7. Međunarodno zastupanje

U tridesetpet zemalja središnja arhivska uprava ima određene odgovornosti u međudržavnim odnosima na području arhivske djelatnosti. U osamnaest je zemalja to u nadležnosti ministarstva pod čijom upravom se nalaze arhivi, dok je u šest zemalja u nadležnosti ministarstva vanjskih poslova. U jedanaest slučajeva odgovornost je podijeljena. U osam zemalja središnja arhivska uprava nije uključena u pregovore kod rješavanja arhivskih sporova, ali vjerojatno više stoga jer nema arhivskih sporova, negoli zbog toga što tu odgovornost ima neka druga vlast. U šest zemalja središnja arhivska uprava nije uključena u pripremu bilateralnih ili multilateralnih ugovora o kulturnoj suradnji. Ovi podaci korespondiraju s podacima o odnosu između arhivskih institucija i drugih nadležnih vladinih tijela.

8. Zaključak

Odgovori na upitnik pokazuju da ne postoji ujednačenost u shvaćanju onoga što čini središnju arhivsku upravu i kako pomno njene funkcije trebaju biti definirane. Očito je da su u nekim slučajevima one distribuirane na takav način, da arhivisti ne prepoznaju niti jednu ustanovu ili upravno tijelo kao ono koje je nadležno za upravljanje arhivskom službom u cjelini. Posebno bi trebalo istražiti kako su pojedine funkcije, određene kao one središnje arhivske vlasti, podijeljene među raznim tijelima i ustanovama, kako ih i tko obavlja i gdje su koncentrirane. Da bi se mogao procijeniti utjecaj određenih organizacijskih rješenja, potrebno je analizirati svaki pojedinačni slučaj uzevši u obzir sve kontekstualne faktore. Ova bi analiza bila više kvalitativna nego čisto statistička. Ne mogu se niti izvesti zaključci o tome kako organizacija državne arhivske službe utječe na proces rada u arhivskim ustanovama, budući da nesigurnost u definiranju opće odgovornosti za sustav može uzrokovati značajne praktične probleme. Očito je da u zemljama u "tranziciji" postoji znatno više nesigurnosti negoli u drugim zemljama, te da u njima problem upravljanja državnim arhivskim sustavom zaslužuje posebnu pažnju, zbog praktičnih i političkih razloga. Uspostavljanje središnje arhivske uprave, na primjer, prema ovom upitniku, pridonosi stabilnosti financiranja arhiva.

Iako postoji sklonost da se mnoge funkcije središnje arhivske uprave identificiraju u djelokrugu državnih arhiva, treba uzeti u obzir mogućnost da je u nekim slučajevima to pitanje bliske suradnje s drugim nadležnim tijelom, a ne organizacijske povezanosti.

Arhivska politika i financije su dva sektora gdje vlada tj. odgovorno ministarstvo ili drugo vladino tijelo, najčešće zadržava pravo odlučivanja, dok su izvršne nadležnosti ostavljene arhivima ili nekom specijaliziranom uredu unutar arhivskog

sustava. Prema ovom upitniku arhivi su, unutar tih granica, u pravilu slobodni djelovati bez uplitanja (drugih) vladinih institucija.

U mnogim zemljama postoji očita tendencija da središnja arhivska uprava nadzire lokalne arhive, što se može tumačiti kao još jedan faktor u ograničenju neovisnosti arhiva. To je vjerojatno često povezano sa sustavom javne uprave u cjelini, ali ponekad izvor te tendencije može biti unutar samog arhivskog sustava.

Nadležnosti koje se odnose na tekuće ili povjerljivo gradivo, koje se u pravilu ostvaruju u suradnji sa stvarateljem ili drugim vladinim uredom, sljedeće su područje gdje su arhivima nametnuta neka ograničenja. Arhivi mogu uspješno zaštititi interese budućih korisnika sadašnjih spisa, ali su manje sposobni zaštititi interese sadašnjih korisnika sadašnjih spisa. Što je uprava manje zainteresirana za vlastite spise, to je veća autonomija arhiva. Rast interesa korisničke zajednice za spise podudara se sa stupnjem autonomije arhiva. U tom su pogledu arhivi i korisnici prirodni saveznici.

Upitnikom prikupljeni podaci opisuju situaciju, kako je određena zakonom i drugim propisima i ne pokrivaju sustavno sve faktore koji utječu na stupanj neovisnosti arhiva. Mnogi od tih faktora nalaze se izvan arhivskog sustava i ne proizlaze iz samih pravila nego više iz njihove primjene ili zanemarivanja. Vrijedno je istražiti koji su glavni faktori izvan samoga arhivskog sustava koji utječu na ulogu arhiva i na pitanje tko obavlja nadzor nad njima, kako postaju dostupnima, tko stvarno, a ne samo potencijalno, ima udio u ovom ili onom području arhivske djelatnosti, kako arhivi mogu koristiti svoja prava, koja sredstva su dostupna arhivima kako bi mogli postići pravilnu ravnotežu i smanjiti neželjen utjecaj. Pojedina pojava se može različito shvaćati, ovisno o okolnostima. Komparativna kvalitativna analiza najvažnijih pojava može pridonijeti boljem razumijevanju utjecaja ovih vanjskih faktora na djelatnost arhivskih ustanova.

Upitnik pokazuje da u pravilu postoji visoki postotak autonomije arhivskih ustanova unutar javne uprave. Najslabije točke su problemi stručnog osoblja (ovaj problem samo je djelomično povezan s problemom neovisnosti arhiva), financija i raspodjele odgovornosti koja često nije dovoljno jasna. Uredsko poslovanje, predaja gradiva arhivima, dostupnost spisa – kao odgovornosti podijeljene između stvaratelja i arhiva (kada nisu odgovornost samo stvaratelja) – više ističu važnost suradnje, dobre podjele odgovornosti i uspješne kontrole od strane drugih zainteresiranih strana, negoli autonomiju arhiva uzetu samu za sebe. Međutim, kada bi cijeli životni ciklus spisa bio uključen kao dio arhivskog sustava, tada bi slika bila manje zadovoljavajuća.